

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0419U004346

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-10-2019

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Паліс Сергій Юрійович

2. Palis Sergii Yuriiiovych

Кваліфікація: к. мед. н.

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 14.03.01

Назва наукової спеціальності: Нормальна анатомія

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 02-10-2019

Спеціальність за освітою: Стоматологія

Місце роботи здобувача: ВДНЗ України "Буковинський державний медичний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: Театральна площа, 2, м. Чернівці, Чернівецька обл., 58002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): К 76.600.01

Повне найменування юридичної особи: ВДНЗ України "Буковинський державний медичний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: Театральна площа, 2, м. Чернівці, Чернівецька обл., 58002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: ВДНЗ України "Буковинський державний медичний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: Театральна площа, 2, м. Чернівці, Чернівецька обл., 58002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 34.41.35

Тема дисертації:

1. Особливості морфогенезу та будови нижньої щелепи в пренатальному періоді онтогенезу людини
2. Peculiarities of morphogenesis and structure of the mandible during prenatal period of human ontogenesis

Реферат:

1. З метою визначити особливості розвитку та просторово-часову динаміку формоутворення нижньої щелепи в ранньому періоді онтогенезу, з'ясувати кореляційні закономірності конституційної та статевовікової мінливості нижньої щелепи в плодів людини досліджено препарати 30 зародків, 30 передплодів та 60 плодів людини. Уперше за допомогою комплексу методів морфологічного дослідження з'ясовано особливості динаміки просторово-часових перетворень нижньої щелепи та її морфологічних змін упродовж плодового періоду пренатального онтогенезу людини. Розширене та доповнене вчення про морфогенез та будову нижньої щелепи у внутрішньоутробному періоді розвитку людини: уточнені джерела, час закладки та особливості хронологічної послідовності морфогенезу нижньої щелепи людини завдяки використанню комплексу класичних та новітніх методів морфологічного дослідження та медичної діагностичної візуалізації. Уперше визначені закономірності просторово-часової динаміки формоутворення нижньої щелепи

в ранньому періоді онтогенезу людини. Вперше з'ясована конституційна та статеві-вікова мінливість нижньої щелепи на основі визначення конституційних типів плодів людини та їх кореляційного аналізу із статтю та віковим періодом пренатального розвитку. Уперше визначені критичні періоди розвитку та формоутворення нижньої щелепи людини, створені тривимірні реконструкції та математичні моделі нижньої щелепи людини. На основі отриманих нами цифрових показників основних морфо-метричних параметрів нижньої щелепи людини в динаміці передплодового періоду внутрішньоутробного розвитку з'ясували критичні періоди їх морфогенезу та вивели математичні функції, які описують нормальний перебіг органогенезу нижньої щелепи, що може бути корисним для діагностичних алгоритмів норми під час проведення заходів пренатальної діагностики та моніторингу стану плода. Отже, 9-10-й тижні внутрішньоутробного розвитку є критичним періодом розвитку нижньої щелепи людини, так як впродовж цього часу відбуваються інтенсивні процеси росту, які проявляються у різкій зміні розмірів органа, і це може спричинити появу варіантів будови та можливих вроджених вад нижньої щелепи зокрема, і зубо-щелепного апарату в цілому. Вивчення взаємовідношення між віком, коефіцієнтом конституційного типу та морфометричними параметрами плодів людини обох статей дозволило встановити закономірності індивідуальної анатомічної мінливості, статеві-вікові та конституційні особливості будови нижньої щелепи в плодово-вуму періоді онтогенезу людини. З'ясовано, що відстань між суглобовими відростками нижньої щелепи у плодів людини обох статей зростає рівномірно, однак у доліхоморфних об'єктів жіночої статі темпи росту цього показника інтенсивно зростають починаючи з 6-го місяця внутрішньоутробного розвитку. Кут нижньої щелепи плодів людини зменшується впродовж пренатального розвитку, крім брахіморфних об'єктів жіночої статі, у яких цей морфометричний показник, навпаки, зростає від 4-го місяця розвитку і до народження. Кут вигину тіла нижньої щелепи має тенденцію до зростання у всіх досліджених плодів, крім брахіморфних об'єктів, у яких цей показник зменшується впродовж пренатального розвитку. Висота нижньої щелепи у брахіморфних об'єктів плодів людини обох статей зменшується, тоді як у решти плодів – збільшується. Довжина тіла нижньої щелепи та максимальна довжина нижньої щелепи у всіх вивчених плодах людини зменшується, але у плодів жіночої статі всіх конституційних типів цей показник починає інтенсивно зростати з 6-го місяця і до кінця пренатального періоду онтогенезу. Сагітальна довжина та товщина нижньої щелепи у плодів обох статей брахіморфного конституційного типу мають тенденцію до зменшення, але у доліхоморфних об'єктів жіночої статі – лінійно зростає, починаючи з 6-го місяця розвитку. Об'єм та площа поверхні нижньої щелепи плодів людини переважають у плодів жіночої статі брахіморфного конституційного типу, а найменші значення цих показників – у плодів доліхоморфної тілобудови чоловічої статі наприкінці плодового періоду та у плодів брахіморфної тілобудови жіночої статі 6-7 місяців внутрішньоутробного розвитку. Критичним періодом морфогенезу нижньої щелепи в плодовому періоді розвитку людини – часом інтенсивних змін темпів росту органа залежно від статі та конституційного типу – є 6-7-й місяці внутрішньо-утробного розвитку.

2. With the purpose to determine peculiarities of development and spatial-temporal dynamics of formation of the mandible at the early period of ontogenesis, to find out correlation regularities of the constitutional and sexual-age changeability of the mandible in human fetuses, the specimens of 30 embryos, 30 pre-fetuses and 60 human fetuses were investigated. For the first time, by means of a set of methods of morphological examination the peculiarities of dynamics of spatial-temporal transformations of the mandible and its morphological changes during the fetal period of prenatal human ontogenesis are clarified. The study concerning morphogenesis and structure of the mandible during intrauterine period of human development is expanded and added: the origin, time of anlage and peculiarities of chronologic regularity of the human mandible morphogenesis are stipulated due to application of a set of classical and up-to-date methods of morphological examination and medical diagnostic visualization. For the first time, the regularities of spatial-temporal dynamics of the mandible formation during the early period of human ontogenesis are determined. For the first time, the constitutional and sexual-age changeability of the mandible is found out on the basis of detection of constitutional types of human fetuses and their correlation analysis by the sex and term of the prenatal development. For the first time, critical periods of development and formation of the human mandible are determined, three-dimensional reconstructions and

mathematical models of the human mandible are designed. On the basis of the obtained digital indices of the main morphometric parameters of the human mandible in the dynamics of pre-fetal period of the intrauterine development, we have found out critical periods of their morphogenesis and deduced mathematic functions describing normal course of the mandible organogenesis, which can be used for diagnostic algorithms of the norm during prenatal diagnostics and monitoring of the fetal condition. Therefore, the 9-10th weeks of the intrauterine development are critical for the development of human mandible, since during this time intensive growth processes occur manifested in radical changes in the size of the organ, and it can cause different structural variants and possible congenital defects of the mandible and dental-facial system on the whole. The study of interrelations between age, constitutional type coefficient and morphometric parameters of human fetuses of both sexes has enabled to find out the regularities of individual anatomical variability, sexual-age and constitutional features of the mandible structure during the fetal period of human ontogenesis. The distance between the articular processes of the mandible in human fetuses of both sexes is found to increase evenly, although in dolichomorphic female objects the rates of growth of this index increase intensively since the 6th month of the intrauterine development. The angle of the mandible of the human fetuses decreases during the prenatal development except brachimorphic female objects. On the contrary, their morphometric parameter increases since the 4th month of development and till birth. The angle of the mandible possesses the tendency to increase in all the examined fetuses except brachimorphic objects whose parameter decreases during the prenatal development. The mandible height in brachimorphic objects of human fetuses of both sexes decreases, while in the rest of fetuses – increases. The mandible body length and maximal mandible length in all the examined human fetuses decrease but in female fetuses of all the constitutional types this parameter begins to grow intensively since the 6th month and till the end of the prenatal period of ontogenesis. Sagittal length and thickness of the mandible in fetuses of both sexes of brachimorphic constitutional type have the tendency to decrease, and in dolichomorphic female objects it increases linearly since the 6th month of development. The volume and area of the mandible surface in human fetuses prevail in female fetuses of brachimorphic constitutional type, and the smallest values of these parameters are found in male fetuses of dolichomorphic constitutional type at the end of the fetal period and in female fetuses of brachimorphic constitutional type in the 6-7th months of the intrauterine development. The 6-7th months of the intrauterine development are a critical period of mandible morphogenesis during the fetal period of human development sometimes including intensive changes of growth rate of the organ depending on sex and constitutional type

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Цигикало Олександр Віталійович
2. Tsyhykalo Olexander Vitalijovych

Кваліфікація: д. мед. н., 14.03.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів****Офіційні опоненти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Федонюк Лариса Ярославівна
2. Fedoniuk Larysa Ya.

Кваліфікація: д. мед. н., 14.03.09**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Попадинець Оксана Григорівна
2. Popadynets Oksana H.

Кваліфікація: д. мед. н., 14.03.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:**

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Іфтодій Андріан Георгійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Іфтодій Андріан Георгійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.